

УДК 168.522:37.02:316.32|378.4

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Побережець Г.С.,

кандидат історичних наук, доцентка,

в.о. завідувачки кафедри українознавства,

Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** розглядається міждисциплінарний підхід до вивчення історії та культури України як сучасний напрям, що інтегрує знання з різних гуманітарних дисциплін для осмислення національної ідентичності. Аналізуються особливості цього підходу, зокрема його дослідницький характер і зв'язок із глобальними перспективами. Оцінюється досвід застосування в українській освіті, включаючи інтерактивні методи та цифрові технології.*

***Ключові слова:** міждисциплінарний підхід, історія та культура України, освіта, глобалізація, інтерактивні методи, національна ідентичність.*

Міждисциплінарний підхід у вивченні історії та культури України, є сучасним і прогресивним напрямом, який дозволяє не лише зберегти й осмислити національну самобутність, а й інтегрувати її у світовий контекст. Цей підхід об'єднує знання з різних гуманітарних наук — історії, культурології, соціології, літературознавства, етнографії, мистецтвознавства, створюючи цілісну картину минулого та сьогодення України. У статті розглядаються особливості цього підходу, досвід його впровадження в українській освіті та перспективи розвитку з урахуванням сучасних глобальних і локальних викликів.

Міждисциплінарність у вивченні історії та культури України ґрунтується на принципі нерозривного зв'язку між цими дисциплінами. Історія, яка традиційно зосереджується на хронології подій, політичних, економічних і соціальних процесах, набуває нового значення через аналіз культурних аспектів — мови, літератури, мистецтва, релігії, народних традицій [1]. Наприклад, вивчення Київської держави без розуміння ролі "Слова о полку Ігоревім" як культурного

феномену чи впливу християнства на архітектуру було б поверхневим. Такий підхід допомагає здобувачам вищої освіти не лише фіксувати факти, а й розкривати причинно-наслідкові зв'язки, що формували історичний розвиток.

У вищих навчальних закладах міждисциплінарний підхід має дослідницький характер. Здобувачі працюють із різноманітними джерелами — від літописів і документів до літературних творів і етнографічних матеріалів, що розвиває критичне мислення та гнучкість у виборі методів аналізу [1]. Наприклад, аналіз діяльності Богдана Хмельницького може включати не лише політичні аспекти, а й культурний контекст, як-от козацькі думи чи іконографію того часу. Це дозволяє синтезувати знання з різних сфер і формувати обґрунтовані висновки.

Глобалізація збагачує міждисциплінарність, додаючи міжнародні перспективи. Вивчення української культури у контексті світових течій наприклад, впливу європейського бароко на архітектуру Гетьманщини чи модернізму в літературі ХХ століття підкреслює її унікальність і водночас універсальність [2]. Такий підхід сприяє міжкультурному діалогу, що є критично важливим у сучасному світі, де Україна активно відстоює свою ідентичність на міжнародній арені.

Здобуття Україною незалежності у 1991 році поставило перед освітою завдання виховати покоління, яке цінує свою історію та культуру, що століттями зазнавали утисків і спроб знищення [1]. Традиційна модель викладання, яка склалася в перші роки незалежності, базувалася на лінійному викладі подій і часто не враховувала ширшого контексту. З часом вона втратила актуальність, адже не відповідала потребам суспільства, яке потребує не лише знань, а й умінь їх застосовувати в умовах інформаційних і гібридних загроз.

Останні десятиліття принесли значні зміни. У вищих навчальних закладах України активно впроваджуються інтерактивні методи — групові проєкти, дебати, аналіз культурних артефактів. Наприклад, здобувачі вищої освіти можуть досліджувати вплив "Розстріляного відродження" на сучасну українську ідентичність, поєднуючи історичні факти з літературним аналізом. Ю. Приходько зазначає, що такі методи підвищують зацікавленість студентів і сприяють розвитку аналітичних навичок, особливо коли йдеться про складні теми, як-от радянські репресії чи боротьба за незалежність [3].

Цифрові технології, що є продуктом глобалізації, значно розширюють можливості міждисциплінарного підходу. Онлайн-платформи, віртуальні музеї, доступ до цифрових архівів дозволяють здобувачам досліджувати історію та культуру України у глобальному контексті [2]. Наприклад, аналіз українського авангарду ХХ століття може включати порівняння з європейськими течіями через доступ до міжнародних ресурсів.

Проте досвід застосування міждисциплінарного підходу має свої обмеження. У середній школі викладання часто залишається дидактичним, з акцентом на запам'ятовуванні дат і фактів, що стримує інтеграцію міждисциплінарних методів [1]. У вищій школі, попри прогрес, брак

фінансування, застарілі підходи деяких викладачів і недостатня технічна база гальмують повноцінне впровадження інновацій.

Перспективи міждисциплінарного підходу в Україні пов'язані з реформуванням освіти та адаптацією до глобальних і локальних викликів. У 2024 році нова концепція історичної освіти для середніх шкіл скоротила години на вивчення історії України на користь світової історії, що викликало занепокоєння щодо послаблення україноцентричності [1]. Проте міждисциплінарний підхід може компенсувати ці зміни, інтегруючи українську історію в глобальний контекст. Наприклад, вивчення УПА можна поєднати з аналізом світових партизанських рухів, що підкреслить її значення без ізоляціонізму.

У вищій школі міждисциплінарність відкриває шлях до створення інноваційних курсів. Поєднання історії з культурологією, політологією чи економікою може дати студентам інструменти для аналізу сучасних проблем, від інформаційних воєн до економічної деколонізації. [4]. В Україні це може стати основою для підготовки фахівців, які не лише знають історію, а й уміють її застосовувати для вирішення актуальних завдань.

Глобальні технології також відіграють ключову роль у майбутньому міждисциплінарного підходу. Віртуальні обміни з іноземними студентами, доступ до міжнародних баз даних і співпраця з закордонними викладачами можуть збагатити навчання [2]. Наприклад, спільний проєкт із польськими чи німецькими університетами міг би досліджувати вплив української культури на європейський романтизм чи роль України у Другій світовій війні, інтегруючи історичні, культурні та соціальні аспекти.

Міждисциплінарний підхід у вивченні історії та культури України є потужним інструментом для осмислення національної ідентичності в глобальному контексті. Його особливості — інтеграція знань, дослідницький підхід і адаптивність — роблять навчання більш глибоким і актуальним. Досвід показує поступовий перехід до інтерактивних і технологічних методів, хоча й досі є виклики, пов'язані з ресурсами та традиціоналізмом. Перспективи розвитку включають створення інноваційних курсів, адаптацію до глобальних тенденцій і посилення виховної ролі освіти, що сприяє формуванню патріотичного суспільства, готового до сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Побережець Г. С., Гончарук В. А., Михайленко С. М., Бойко І. М. Особливості викладання української культури й історії у закладах вищої освіти: від традицій до сучасності. Вісник науки та освіти. 2024. № 11(29). С. 983–993.
2. Побережець Г. С. Вплив глобалізації на методики викладання гуманітарних дисциплін у закладах вищої освіти. Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні: матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу (м. Миколаїв, 17–19 квітня 2024 р.) / Обліково-фінансовий факультет. Миколаїв: МНАУ, 2024. С. 49–52.
3. Гринько В. Міждисциплінарний підхід у підготовці фахівців з історії: досвід і перспективи. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2023. № 1. С. 15–22.

4. Кравченко О. Міждисциплінарність як основа формування культурологічної компетентності студентів у процесі вивчення історії України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2023. № 2(155). С. 47–52.

Abstract: *The interdisciplinary approach to the study of the history and culture of Ukraine is considered as a modern direction that integrates knowledge from various humanitarian disciplines to understand national identity. The features of this approach are analyzed, in particular its research nature and connection with global perspectives. The experience of application in Ukrainian education, including interactive methods and digital technologies, is evaluated.*

Keywords: *interdisciplinary approach, history and culture of Ukraine, education, globalization, interactive methods, national identity.*

УДК 37.016.3:17:378.4 «364»

АДАПТАЦІЯ МЕТОДИК ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У МИКОЛАЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Шарата Н.Г.,

докторка педагогічних наук, професорка,

професорка кафедри країнознавства,

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *проаналізовано основні проблеми, що постали перед гуманітарною освітою під час війни, а також розглянуто шляхи підтримки психологічної стійкості здобувачів вищої освіти та забезпечення ефективності навчального процесу в умовах кризи*

Ключові слова: *гуманітарні науки, воєнний стан, методики викладання, здобувачі вищої освіти.*

У сучасних умовах кризи значення досліджень у сфері гуманітарної освіти суттєво зростає, оскільки традиційні підходи до навчання виявляються малоефективними в умовах нестабільності. Збройний конфлікт спричинив глибокі зміни в організації освітнього процесу, зокрема призвів до трансформації традиційних форм навчання та підвищення рівня психоемоційного навантаження на всіх учасників освітнього середовища. Ці чинники потребують адаптації педагогічних стратегій і посиленої уваги до психологічної підтримки здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників.

На сьогодні в українській системі вищої освіти активно використовуються три основні моделі організації освітнього процесу: дистанційна, аудиторна та змішана форми. Вибір конкретної форми залежить від особливостей освітньої програми та специфіки кожного закладу вищої освіти. Водночас кожна з них